

EUROOPA KOMISJONI VASTUSED

EUROOPA KONTROLLIKOJA ERIRUANDELE

Ühtekuuluvuspoliitika eeskirjade kohandamine
COVID-19 pandeemia reageerimiseks.

Vahendeid kasutati paindlikumalt, kuid ühtekuuluvuspoliitika
kui kriisidele reageerimise vahendi üle tuleb järele mõelda

Sisukord

I. KOMISJONI VASTUSTE LÜHIKOKKUVÕTE.....	2
II. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA PEAMISTELE TÄHELEPANEKUTELE.....	3
1. Riiklike ametiasutuste prioriteetide seadmine kriisi- ja taastevahenditele.....	3
2. Erinevate rahastamisvoogude paralleelne rakendamine.....	3
3. Seire ja aruandlus.....	4
III. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA SOOVITUSTELE.....	4
1. 1. soovitus. Analüüsida ühtekuuluvuspoliitika asjakohasust eelarvekriisidele reageerimise vahendina.....	4
2. 2. soovitus. Jälgida tähelepanelikult REACT-EU vahendite kasutamist, et pakkuda vajaduse korral tulemustele keskenduvat toetust.....	4

Käesolevas dokumendis on esitatud Euroopa Komisjoni vastused Euroopa Kontrollikoja eriaruandes sisalduvatele tähelepanekutele kooskõlas [finantsmääruse](#) artikliga 259. Vastused avaldatakse koos eriaruandega.

I. KOMISJONI VASTUSTE LÜHIKOKKUVÕTE

COVID-19 kriisi haripunktis tegid ELi institutsioonid koostööd, et leida parim viis kiireloomulist likviidsust vajavate liikmesriikide toetamiseks. Kaks koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatust, mis võimaldasid kasutada perioodil 2014–2020 **olemasolevaid ühtekuuluvuspoliitika vahendeid**, osutasid riiklike ametiasutuste jaoks väga kasulikuks. Kontrollikoja hinnangul jaotati uute paindlikkusmeetmete tulemusena kõigi sektorite vahel ümber ligikaudu 35 miljardit eurot. Komisjoni hinnangute kohaselt planeeriti ligikaudu kaks kolmandikku sellest summast (ligikaudu **23 miljardit eurot**¹) ümber spetsiaalselt pandeemia mõju vastu võitlemiseks, peamiselt tervishoiusüsteemile, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rahalisele toetusele ning ajutiste riiklike lühendatud tööaja kavade loomiseks.

2021. aastal suurendati ühtekuuluvuspoliitika rahastamist taasterahastu „NextGenerationEU“ algatusest **REACT-EU vahendite kujul summas 50,6 miljardit eurot**. Selle täiendava rahastamisega **toetati liikmesriike**, suurendades nende likviidsust ja eraldades kriisivajaduste rahuldamiseks uusi vahendeid.

Komisjon on aidanud ametiasutustel orienteeruda ja leida koostoimet kõigi uute rahastamisvahendite vahel. Komisjon käsitles kõiki taotlusi prioriteedina, võimaldades programmimuudatused kiiresti heaks kiita. Isegi lõpuleviidud meetmed, mida on alustatud pärast 1. veebruari 2020, võidakse hüvitada ja rahastada 100 % ELi eelarvest, ilma et selleks oleks vaja riiklikku kaasrahastamist. Rakendus- ja auditiraamistike puhul pakuti paindlikkust, säilitades samas nõude, et kohaldatavaid eeskirju tuleb rangelt järgida. REACT-EU oli kõige esimene taasterahastu „NextGenerationEU“ raames kasutatav vahend, mille esimesed maksed tehti liikmesriikidele 2021. aasta juunis.

Tänu märkimisväärsele ümberplaneerimisele ja ELi 100 %-lise kaasrahastamise määra ajutisele kasutamisele kiirenes rahastamine aastatel 2020–2021 veelgi: kulude määr tõusis 2022. aasta oktoobri lõpuks, kui kontrollikoda oli oma auditi lõpetanud, 73 %-ni.

COVID-19 pandeemia põhjustas liikmesriikide majanduses ja ühiskonnas tõsiseid häireid, mis võib süvendada piirkondlikke erinevusi ja sotsiaalset ebavõrdsust. Tagamaks, et ühtekuuluvuspoliitika saab edukalt täita oma pikaajalist eesmärki vähendada sotsiaal-majanduslikke ja territoriaalseid erinevusi, pidi seda kiiresti kohandama laiema kontekstiga ja tegelema pandeemia tagajärgedega, mis mõjutavad inimeste elu, ettevõtteid, investeringuid ja projektide elluviimist. Algatuste CRII ja CRII+ paindlikkus oli otsustava tähtsusega, et vältida kriisi tagajärjel piirkondadevaheliste erinevuste edasist süvenemist, investeerides samal ajal REACT-EU vahendeid, et jätkata vajalikku toetust tervishoiule, ettevõtjatele ja töötajatele ning valmistada ette majanduse taastumist kooskõlas keskkonnahoidlike ja digitaalsete prioriteetidega.

Ühtekuuluvuspoliitika on täielikult näidanud oma kohanemisvõimet ja paindlikkust, olles üks ELi suurimaid kriisist taastumise investeerimismeetmeid. See aga ei viinud ühtekuuluvuspoliitika muutumiseni kriisidele reageerimise vahendiks – vastav paindlikkus oli õigusraamistikus hästi piiritletud ja ajaliselt piiratud. Ühtekuuluvuspoliitika jääb eelkõige pikaajaliseks investeerimispoliitikaks Euroopa piirkondade sotsiaalse ja majandusliku lähenemise saavutamiseks kooskõlas ELi prioriteetidega. Ühtekuuluvuspoliitika täidab jätkuvalt oma peamist eesmärki, milleks on majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamine ning liidu poliitiliste

prioriteetide nagu rohe- ja digipöörde elluviimine, ning jätkab seda eelkõige 2021.–2027. aasta programmide raames.

II. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA PEAMISTELE TÄHELEPANEKUTELE

1. Riiklike ametiasutuste prioriteetide seadmine kriisi- ja taastevahenditele

Komisjon on seisukohal, et liikmesriigid seadsid õigesti esikohale kriisi- ja taastevahendite kasutamise, et tagada mõjutatud toimingute kohandamine uutele oludele, juba investeeritud vahendid ei kao ja fondid aitavad piirata pandeemia mõju ühtekuuluvusele. Samuti märgitakse, et REACT-EU raames ette nähtud täiendav rahastus andis võimaluse investeerida enne 2021.–2027. aasta programmide algust, et ületada lõhe perioodi 2014–2020 ja 2021–2027 vahel ning hõlbustada majanduse taastumist².

2. Erinevate rahastamisvoogude paralleelne rakendamine

Komisjon tunnistab vajadust koordineerimise ja vastastikuse täiendavuse järele ühtekuuluvuspoliitika fondide, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahistu ning REACT-EU rakendamisel.

Topeltrahastamise ohtu leevendavad suures osas mitmed mehhanismid ja sätted. Nii liikmesriigid kui ka komisjon pööravad erilist tähelepanu kattumiste vältimisele. Esiteks ei kaeta programmitöö perioodi 2021–2027 ühissätete määruse artikli 63 lõike 9 kohaselt ühe fondi maksetaotluses sisalduvaid kulusid mujal sama fondi või mõne muu rahastamisvahendi raames. Seda on juba jõustatud ajavahemiku 2014–2020 raames ning seda jälgitakse tähelepanelikult auditeerimise kaudu nüüd ja ka edaspidi. Seda sätet rõhutatakse ka liikmesriikides projektide valimisel kohaldatavates valikukriteeriumides.

Teiseks nõutakse programmidokumentides, st partnerluslepingus, programmides ja õiglase ülemineku territoriaalsetes kavades, ühtekuuluvuspoliitika ja muude liidu vahendite vastastikuse täiendavuse ja koostoime kirjeldust, mille eesmärk on vältida kattumist ja võimaldada ennetada võimalikku topeltrahastamise riski.

Nii 2021.–2027. aasta programmide partnerluslepingutes kui ka riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades on kirjeldatud teiste vahenditega kavandatavat vastastikust täiendavust. Seda kasutatakse edasise koordineerimiskorra alusena, et tagada vastastikune täiendavus ja eri vahendite koostoime.

Regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat ning tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat olid nõuetekohaselt kaasatud liikmesriikide poolt taaste- ja vastupidavusrahistu raames esitatud taaste- ja vastupidavuskavade hindamisse, tagades seega täieliku koostoime ja teadmised liikmesriikide eesmärkide kohta taaste- ja vastupidavusrahistu ning ühtekuuluvuspoliitika fondide suhtes. Lisaks kohustuvad liikmesriigid komisjoniga allkirjastatud tegevuskorra osana korraldama ühiselt iga-aastase ürituse sidusrühmadega, et arutada taaste- ja vastupidavuskava

² Vt kontrollikoja tähelepanekud 36 ja lahter 2.

rakendamise ja muude ELi programmide vastastikust täiendavust, koostoimet, sidusust ja järjepidevust³.

3. Seire ja aruandlus

Selleks et tagada suurem läbipaistvus ja aruandekohustus ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamisel seoses tervishoiu (sealhulgas vaksineerimise), ettevõtluse toetamise ja lühendatud tööaja kavadega, on komisjon avaldanud 32 mittekohustuslikku COVID-19 pandeemia näitajat. Liikmesriigid on neid laialdaselt kasutusele võtnud, aidates ametiasutustel ja komisjonil jälgida ja hinnata, kuidas ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, sealhulgas REACT-EU vahendeid pandeemia kontekstis kasutati.

Komisjon on jätkuvalt pühendunud oma kodanike teavitamisele kõigist avaliku sektori kulutustest. Seetõttu lõi komisjon avatud andmete platvormi raames kolm interaktiivset veebivaatmikku⁴ selle kohta, kuidas liikmesriigid kriisi ajal ühtekuuluvuspoliitika vahendeid kasutavad. Veebivaatmik sisaldab teavet liikmesriikide kulutuste kohta, eelkõige peamistes valdkondades – **tervishoid, ettevõtlus ja inimeste otsene toetamine**⁵.

III. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA SOOVITUSTELE

1. 1. soovitus. Analüüsida ühtekuuluvuspoliitika asjakohasust eelarvekriisidele reageerimise vahendina

Soovituse täitmise tähtaeg: 2024. aasta lõpuks

Komisjon on soovitusel nõus.

2. 2. soovitus. Jälgida tähelepanelikult REACT-EU vahendite kasutamist, et pakkuda vajaduse korral tulemustele keskenduvat toetust

Soovituse täitmise tähtaeg: kohe

Komisjon on soovitusel nõus.

Komisjon jätkab järelevalvet ja toetab korraldusasutusi REACT-EU prioriteetide rakendamisel. Sellega seoses teeb komisjon kindlaks programmid, millel on raskusi kulutustega, ja teeb koostööd programmi haldavate asutustega, et maksimeerida REACT-EU vahendite potentsiaali. Koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmise põhimõtte kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et

³ Vt kontrollikoja tähelepanek 40.

⁴ Koroonaviiruse ülevaade: ELi ühtekuuluvuspoliitika meetmed – REACT-EU veebivaatmik – ülevaade ühtekuuluvuspoliitika koroonaviiruse näitajatest

⁵ Vt kontrollikoja tähelepanek 73-79.

kaasrahastatavad tegevused aitavad tõhusalt kaasa eesmärkide ja tulemuseesmärkide saavutamisele.